



---

# VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTASUUNNITELMA

---

KAUDELLE 2026-2027

13. TOUKOKUUTA 2026  
SIVISTYSLAUTAKUNTA §51, MUONION KUNTA



## Sisällys

1.	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja sitä tarkentava varhaiskasvatuksen suunnittelu.....	2
2.	Meän varhaiskasvatus .....	4
2.	Päiväkodin toiminta-ajatus.....	5
3.	Muonion varhaiskasvatuksen palvelupolku .....	6
4.	Aloitus- ja Siirtokäytännöt .....	7
5.	Pedagoginen toiminta arjessa .....	7
6.	Oppimisen alueet .....	10
6.1	Kielten rikas maailma .....	10
6.2	Ilmaisun monet muodot .....	10
6.3	Minä ja meidän yhteisömme .....	10
6.4	Tutkin ja toimin ympäristössäni .....	11
6.5	Kasvan liikun ja kehityn .....	11
7.	Päiväkotimme painopistealueet ja kehittämisen kohteet.....	12
8.	Osallisuus .....	14
9.	Tuen muodot varhaiskasvatuksessa .....	14
10.	yhteistyö eri toimijoiden kanssa.....	16
11.	Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma.....	17
12.	Arviointi ja dokumentointi.....	17
13.	vaihtoehtoiseen pedegogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuva varhaiskasvatus.....	18
14.	Lapsen varhaiskasvatuspolku Muoniossa.....	18
15.	Varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelma: .....	19
16.	Varhaiskasvatuksen henkilökunta .....	21

## 1. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja sitä tarkentava varhaiskasvatuksen suunnittelu

Varhaiskasvatusta ohjaa varhaiskasvatustilaki ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatustilain perusteella Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikalliset ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ja varhaiskasvatus toteutetaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaa erityisesti varhaiskasvatustilaki, jossa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen tavoitteista. Esiopetus, jota säätelee perusopetustilaki, on osa varhaiskasvatusta. Esiopetusta ohjaa Opetushallituksen määräyksenä annettu Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet.

Muonion kunnan varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelmassa päätetään varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja toteuttamisesta paikallisella tasolla ja sen perustana ovat Muonion varhaiskasvatuksen painotukset luonto, liikunta ja leikki.

Varhaiskasvatuksen ryhmissä noudatetaan tätä yhteistä toimintasuunnitelmaa, jota sovelletaan ryhmäkohtaisesti lasten ikä- ja kehitystasot huomioiden. Toimintasuunnitelma päivitetään yhdessä toimintakausittain. Toiminnassamme ja toiminnan kehittämisessä sekä arvioinnissa painottuu pedagoginen keskustelu.

Toimintasuunnitelmaa laadittaessa on huomioitu muut kunnan varhaiskasvatusta, lapsia ja perheitä koskevat suunnitelmat, kuten:

- esiopetuksen opetussuunnitelma
- perusopetuksen opetussuunnitelma
- Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma
- Muonion kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- Muonion kunnan kulttuurikasvatussuunnitelma
- Muonion kunnan kotouttamisohjelma
- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus suunnitelma

Lisäksi olemme huomioineet

- Muonion kuntastrategian
- Varhaiskasvatuspalveluiden laatu- ja arviointikyselyt
- Varhaiskasvatuksen arvot, palveluiden järjestämisen ja toiminnan painopisteet

Muonion varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelma koskee päiväkotitunturihelmeä ja esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta. Suunnitelma määrittelee, ohjaa ja tukee varhaiskasvatuksen järjestämistä paikallisesti. Toimintasuunnitelma on laadittu suomen kielellä. Koko henkilöstöllä on ollut mahdollisuus osallistua paikallisen suunnitelman sisältöön. Toimintasuunnitelman laadinnassa on huomioitu huoltajille toteutetun varhaiskasvatuspalvelut- kyselyn tuloksia. Lapsista yli 3- vuotiaille järjestettiin haastattelu, jonka avulla keräsimme heidän ajatuksiaan hyvästä varhaiskasvatuksesta.

Toimintasuunnitelman lisäksi varhaiskasvatuksen suunnittelua ohjaa lasten yksilölliset varhaiskasvatussuunnitelmat. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (lapsen vasu) laaditaan yhdessä huoltajien kanssa lapsen aloitettua varhaiskasvatuksessa, riittävän tutustumisajan jälkeen ja jatkossa aina uuden toimintakauden alussa. Päiväkodeissa varhaiskasvatuksen opettaja vastaa

lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta, mutta kaikki ryhmän kasvattajat osallistuvat suunnitelman laatimisprosessiin. Jos lapsella on kaksi varhaiskasvatuspaikkaa esimerkiksi vuoroasumisen vuoksi, tekevät varhaiskasvatuspaikat tiivistä yhteistyötä lapsen vasun laatimisen, toteuttamisen ja arvioinnin yhteydessä.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan opetushallituksen laatimalle varhaiskasvatussuunnitelman pohjalle, johon kirjataan lapsen osaaminen, vahvuudet ja henkilökohtaiset oppimistavoitteet sekä menetelmät, joilla tavoitteisiin pyritään. Lapsen mielipiteitä selvitetään (lapsen ikätaso huomioiden) esim. lasta havainnoimalla, haastatteleamalla ja kuvien avulla. Mahdollisuuksien mukaan lapsi voi olla mukana kasvatuskeskustelussa, jossa tiedustellaan lapsen mielipiteitä.

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja on mukana vasuprosessissa, silloin kun lapsen tarvitsemaa tukea suunnitellaan tai arvioidaan. Lapsen tuen muodot kirjataan lapsen vasuun.

Yksilöllisen vasun lisäksi laaditaan lapsiryhmän varhaiskasvatussuunnitelma eli ryhmävasu. Ryhmävasuun nousevat pedagogiset tavoitteet muodostuvat ryhmän lasten yksilöllisistä vasuista ja varhaiskasvatussuunnitelmasta. Ryhmävasu on arjen työväline, josta ilmenee ryhmän konkreettiset tavoitteet toiminnalle, oppimisympäristöille ja toimintakulttuurille.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman salassapidossa ja tietojen luovuttamisessa noudatetaan Opetushallituksen ohjeistusta ja paikallisia ohjeita varhaiskasvatuksen aloitus- / siirtokäytännöistä.

Lapsen yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma tehdään, mikäli lapsen terveydellinen tilanne sitä vaatii. Yksilöllisessä lääkehoitosuunnitelmassa käytetään valmista lomaketta.

Muonion kunnan varhaiskasvatuksessa ei ole tarjolla kaksikielistä varhaiskasvatusta. Tarvittaessa käytämme tulkkipalveluita, etenkin hoidon aloittamisvaiheessa, niin lapsen kuin myös vanhempien kanssa. Tällä hetkellä vieraskielisten lasten osuus varhaiskasvatuksessa on pieni.

Toiminnoissamme tuemme lapsen kielen kehitystä käyttämällä kommunikointi kielenä ensisijaisesti suomen kieltä. Luemme paljon kirjoja ja nimeämme asioita/ esineitä. Satuja ja lauluja kuunnellaan myös lapsen omalla äidinkielellä. Näin tuemme lapsen kokonaisvaltaista kielenkehitystä ja arvostusta omaan kulttuuri- ja kieliperimäänsä. Apuna voidaan käyttää esimerkiksi kuvia, tukiviittomia ja asioiden nimeämistä. Tarvittaessa lapsi voi osallistua



varhaiskasvatuksen erityisopettajan järjestämään kielellistä kehitystä tukevaan pienryhmätoimintaan. Lapsen kieli- ja kulttuuritaustasta keskustellaan vanhempien kanssa varhaiskasvatuksen alkaessa ja tiedot kirjataan lapsen vasuun.

Muonion kunnan varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelma on nähtävillä internetissä Muonion kunnan sivuilla. Toimintasuunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään säännöllisesti.

## 2. Meän varhaiskasvatus

Muonion kunnassa varhaiskasvatuspalveluita toteutetaan päiväkoti Tunturihelmessä, esiopetuksessa ja esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnassa.

Muonion varhaiskasvatuksen arvoiksi rakentuu lapsilähtöisyys, läsnäolo ja turvallinen ilmapiiri, ympäröivän luonnon arvostaminen ja hyödyntäminen, liikunnan monipuolistaminen sekä tasa-arvoisuus. Arvomme pohjautuvat Muonion kuntastrategiaan, jossa luonto, yhdenvertaisuus ja onnellinen arki ovat keskiössä. Arjen toiminnassamme on vahvasti läsnä ympäröivä luontomme. Ulkoilemme ja liikumme runsaasti sekä hyödynnämme luontoa oppimisympäristönä. Tästä muodostuukin varhaiskasvatuksemme motto: Liiku leiki luonnossa!



Päiväkoti Tunturihelmi on muuttanut uusiin tiloihin alakoulun vierelle elokuussa 2025. Päiväkoti Tunturihelmessä toimii 4 eri ryhmää. Esiopetus, esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan tilat sijaitsevat alakoulun puolella. Päiväkoti ja Yhtenäiskoulun alakoulu on liitetty toisiinsa yhdyskäytävällä. Alakoulun puolella sijaitsee myös päiväkodin ruokasali, jossa ruokailee päiväkodin ja esiopetuksen lisäksi yksi alakoulun luokka.

### Varhaiskasvatusryhmät ovat:

- **Havuset** (0–2 v)
  - 1 opettaja
  - 1 sosionomi
  - 1 Lastenhoitaja
- **Käpyset** (2–3 v)
  - 1 opettaja
  - 2 lastenhoitajaa
- **Lupposet** (4 v)
  - 1 Opettaja
  - 1 lastenhoitaja
- **Reposet** (4–5 v)
  - 1 Opettaja
  - 1 Sosionomi
  - 1 lastenhoitaja
- **Kerkkäset.** Kerkkäsissä järjestetään esiopetus, esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta, ja samassa ryhmässä toimii myös 1.–2.-luokkalaisten aamu- ja iltapäivätoiminta.
  - Esiopetuksessa 1 opettaja ja 2 lastenhoitajaa
  - esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa ja aamu- ja iltapäivätoiminnassa 2 lastenhoitajaa ja n. 3 koulunkäynnin ohjaajaa.

Esiopetuksen opettaja toimii esiopetuspäivän jälkeen varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtävissä. Lisäksi päiväkodilla työskentelee varhaiskasvatusvastaava.

Päiväkoti on avoinna klo 6.15–17.15 ja vuorohoidon ryhmä on tarvittaessa avoinna ympäri vuorokauden ma-su. Vuorohoidon ajaksi ikäryhmät yhdistyvät Havusten ryhmätilaan. Varhaiserityiskasvatusta annetaan jokaisessa päiväkodin ryhmässä lapsen tarpeiden mukaisesti.

Päiväkoti Tunturihelmen ryhmissä järjestetään koko- ja osa-aikaista varhaiskasvatusta alle kouluikäisille lapsille. Ryhmien muodostamisessa otetaan huomioon lasten ikä, sisarussuhteet, tuen tarpeet ja päiväkodin tilat. Varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuuksissa noudatetaan varhaiskasvatustalakeja. Enintään neljää alle kolmevuotiaasta kohden on yksi kasvattaja. Yli 3-vuotiaiden ryhmässä on vastaavasti yksi kasvattaja seitsemää (yli 5 h) lasta kohden. Päiväkodissamme työskentelee varhaiskasvatuksen opettajia, varhaiskasvatuksen sosionomeja, varhaiskasvatuksen lastenhoitajia, varhaiskasvatuksen erityisopettajia ja tarvittaessa erityisavustajia. Perhepäivähoitoa tai yksityistä palvelua ei kunnassamme ole.

päiväkotiryhmien välisiä yhteistyömuotoja ovat erilaiset yhteiset tapahtumat, kuten retket, teatteriesitykset, liikuntatapahtumat, henkilöstön koulutukset ja työhyvinvointipäivät. Ryhmien välillä pyritään yhteistyöhön mahdollisuuksien mukaan myös sisäisin sijaisjärjestelyin. Päiväkoti toimii esioppilaiden täydentävän varhaiskasvatuksen varahoitopaikkoina koulujen loma-aikoina, jolloin myös esiopetuksen täydentävässä varhaiskasvatuksessa työskentelevä lastenhoitaja sekä opettaja siirtyvät tarvittaessa työskentelemään muihin päiväkotiryhmiin.

***Lasten kyselystä poimittua, Mitä mieltä olet meidän päiväkodistamme?***

- ❖ *Semmosta, että on aika kiva!* (Poika 5 v.)
- ❖ *Aika hauskoja leluja on päiväkodissa* (Tyttö 5 v.)
- ❖ *No ihan kiva olla täällä ja uusia hommia* (tyttö 5 v.)
- ❖ *Muovailukivaa* (Poika 4 v.)
- ❖ *Hyviä legoja. Leikkiminen ja retkillä käyminen* (Poika 5 v.)

## 2. Päiväkodin toiminta-ajatus

Päiväkoti Tunturihelmessä lapsen päivä muodostuu erilaisista arjen tilanteista. Noudatamme selkeää mutta joustavaa päivärytmiä. Toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa tärkeää on lapsilähtöisyys, kokonaisvaltaisuus, toiminnallisuus ja kokemuksellisuus. Tavoitteena on sisällöltään monipuolinen ja pedagoginen toiminta, joka perustuu lasten yksilöllisiin tarpeisiin sekä lapsille ominaisiin toimintatapoihin. Oppiminen tapahtuu leikkien ja monipuolisesti toimien.

Lapset kohdataan aidosti, lämpimästi ja turvallisesti. Jokaisen lapsen yksilöllisyyttä kunnioitetaan ja kaikki saavat olla juuri sellaisia kuin ovat. Rohkaisemme lapsia hyvään, toisia huomioonottavaan ja kaverisuhteita ylläpitävään vuorovaikutukseen sekä leikkiin, itse mallina toimien. Opetus, kasvatusta ja hoito painottuvat eri tavoin eri ikäisillä lapsilla.

Kodin ja päiväkotimme yhteistyön kivijalkana on yhteinen vastuu lapsesta. Tiivis ja sujuva yhteistyö turvaa lapsen hyvän hoidon ja kasvatuksen. Molempipuolinen luottamus ja rohkeus jakaa lasta koskevia asioita on tärkeä edellytys yhteistyölle. Luonnollisin tapa olla vuorovaikutuksessa on päivittäiset kohtaamiset lapsen tuonti- ja hakutilanteissa.

Varhaiskasvattajat sitoutuvat toiminnallaan edistämään lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja aktiivisuutta sekä toteuttamaan varhaiskasvatuslain mukaista tavoitteellista toimintaa valtakunnallisen ohjeistuksen, lainsäädännön ja paikallisesti hyväksytyjen suunnitelmien mukaisesti.

**Lasten kyselystä poimittua, Millainen on hyvä / kiva aikuinen?**

- ❖ *Kiva aikuinen on sellainen joka pelastaa, esim. Kun jalkapallo osuu otsaan (tyttö 5 v.)*
- ❖ *Kaikki aikuiset on kivoja. Piirtäminen aikuisen kanssa (tyttö 5 v.)*
- ❖ *Hauska (tyttö 4 v.)*
- ❖ *Semmonen, joka tykkää leikkiä lasten kanssa (Poika 5 v.)*

### 3. Muonion varhaiskasvatuksen palvelupolku



## 4. Aloitus- ja Siirtokäytännöt

Muonion varhaiskasvatuksen aloitus- ja siirtokäytäntöjen perustana on, että niihin varataan riittävästi aikaa. Aloituksen tulee olla turvallinen ja lapsen tarpeet huomioiva. Tutustumiskäyntien yhteydessä käydään kattava aloituskeskustelu, jota varten huoltajat täyttävät siihen tarkoitetun esitietolomakkeen. Tutustumiskäynneillä yhdessä huoltajan kanssa suunnitellaan hoidon aloituksen sujuva eteneminen.

Lapsen vaihtaessa varhaiskasvatuspaikkaa Muonion kunnan sisällä tai siirtyessä toiselle paikkakunnalle, lapsen tiedonsiirtona toimii lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. Tarvittaessa lapsen asioissa voidaan järjestää myös erillinen siirtopalaveri. Kun lapsen varhaiskasvatuspaikka vaihtuu toiseen kuntaan, lapsen tiedot siirretään vanhempien luvalla.

Lapsen siirtyessä esiopetukseen lapsen vasut siirtyvät sähköisen Daisy-järjestelmän avulla esiopetukseen. Varhaiskasvatuksesta esiopetukseen siirtyvistä lapsista pidetään tarvittaessa siirtopalaverit, joihin osallistuvat esikoulun opettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja varhaiskasvatus ryhmän opettaja. Palavereiden järjestämisvastuu on varhaiskasvatuksen erityisopettajalla.

Tulevilla esikoululaisilla on tutustumispäivä ennen esiopetuksen alkamista, jolloin lapsi saa tutustua esikoulun tiloihin ja henkilöstöön. Tukea tarvitsevan lapsen osalta varhaiskasvatuksen erityisopettaja kutsuu tarvittaessa esikoulun opettajan mukaan tukisuunnitelman arviointipalaveriin ennen esiopetuksen alkamista. Tarvittaessa tehdään monialaista yhteistyötä huoltajien luvalla.

## 5. Pedagoginen toiminta arjessa

Muonion varhaiskasvatuksen päivittäistä pedagogiikkaa suunnitellaan ja toteutetaan niin, että se kohtaa mahdollisimman hyvin lapsen ja perheiden toiveet sekä tarpeet. Varhaiskasvatuksessa puhutaan kokopäiväpedagogiikasta, joka tarkoittaa sitä, että koko päivä aamusta iltaan kaikkine toimintoineen nähdään arvokkaana ja merkityksellisenä kasvatus- ja opetustilanteena. Pedagogisesti pohdituissa päivittäin toistuvissa tilanteissa lapsissa kehittyy luontevasti esimerkiksi lasten kielelliset, motoriset ja sosiaaliset taidot. Lasten omaa ajattelua tuetaan antamalla tilaa heidän omille valinnoilleen.



**Leikin** merkitys korostuu läpi varhaiskasvatuksen. Kasvattaja on lasten leikeissä vahvasti läsnä kannustaen, rohkaisten ja havainnoiden. Kasvattajan tehtävä on myös tarvittaessa laajentaa, ohjata eteenpäin tai muutoin kannatella leikkiä. Leikin liiallista häiritsemistä ja katkaisemista kuitenkin vältetään. Kasvattajat huolehtivat, että jokainen lapsi pääsee mukaan leikkiin, on leikissä tasavertainen jäsen ja saa omat ideat ja ajatuksensa näkyväksi ja kuuluviin. Kasvattajan tehtävänä on ohjata leikkiä, kaverisuhteita ja niiden muodostumista leikin sisällä lasten ja ryhmän tarpeet huomioiden niin sisällä kuin ulkoleikeissä. Kerran viikossa on lelupäivä, jolloin lapset saavat tuoda varhaiskasvatukseen kotoa oman lelun.

Toimintaympäristöjä järjestetään ja muokataan lasten tarpeita vastaaviksi, omatoimisuutta tukeviksi ja innostaviksi. Ryhmien leikkivälinevalinnoissa otetaan huomioon, että ne ovat lasten ikä- ja kehitystason mukaisia, turvallisia ja innostavia.

**Lasten kyselystä poimittua, Millainen on hyvä päiväkotipäivä?**

- ❖ *Hyvä päivä, että saa leikkiä rauhassa ja olla jumppasalissa (poika 5 v.)*
- ❖ *Kun saa leikkiä ja on kavereita (tyttö 4 v.)*
- ❖ *Saa kiikkua ja olla renkailla (tyttö 5 v.)*
- ❖ *Semmonen, että kaveri leikkii ystävän kanssa (Tyttö 5 v.)*

Lapsen **ajattelu ja oppiminen** kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Kun lapsille annetaan aikaa pohdiskelulle, heidän päättelynsä ja luovan ajattelun taidot kehittyvät. Samalla lapselle muovautuu käsitys itsestä vaikuttavana toimijana ja ajattelijana osana omaa yhteisöä.

Jokaisen aikuisen velvollisuus on puuttua **kiusaamiseen** ja häirintään heti. Kiusaamista ja häirintää myös ennalta ehkäistään tukemalla lasta tunne- ja itsesääätelytaitojen sekä sosiaalisten taitojen kehittämisessä. Tunteiden tunnistamista ja nimeämistä harjoitellaan pedagogisessa toiminnassa hyödyntämällä valmiita tunne- ja vuorovaikutustaitoihin kehitettyjä materiaaleja esim. Pikkuli, Piki ja Molli -materiaalit. Kasvattajat ohjaavat lapsia hyvään vuorovaikutukseen ja toimimaan ryhmän jäsenenä. Kaveritaitoja harjoitellaan ja niistä keskustellaan. Lapsia osallistetaan kyselemällä ja pohtimalla ratkaisuja eri tilanteisiin.



**Lasten kyselystä poimittua, Millainen on hyvä kaveri?**

- ❖ *Sellainen, joka leikkii (tyttö 4 v.)*
- ❖ *Kaverin kanssa on hauskaa kuisutella (Poika 4 v.)*
- ❖ *Se on kivaa, että määrää leikkejä, tietää mitä leikitään. (Poika 5 v.)*
- ❖ *Tykkään, kun hörsötellään (Tyttö 4 v.)*
- ❖ *Moni on hyvä kaveri (poika 5 v.)*

**Ruokailuissa** harjoitellaan hyviä ruokailutapoja esim. ruokavälineiden käyttämistä ja ruokarauhan antamista. Ruokiin tutustutaan nimeämällä ja rohkaisemalla maistamaan. Positiivinen suhtautuminen ruokaan ja ruokailutilanteisiin luovat pohjan lapsen ruokailutottumuksiin. Havusten ryhmä syö kaikki ateriansa omassa ryhmätallassaan ja muut päiväkodin ryhmät syövät aamupalan, lounaan ja välipalan alakoululla sijaitsevassa ruokasalissa. Ruokasalissa on panostettu viihtyvyyteen ja lasten omatoimisen ruokailun tukemiseen. Linjastot, aterimet ja astiastot ovat suunniteltu pienille käyttäjille sopiviksi. Kasvattajat ruokailevat yhdessä lasten kanssa ja toimivat näin esimerkkiruokailijoina. Ruokailuissa huomioidaan rauhallinen ja kiireetön ilmapiiri. Ruokailun päätteeksi lapset saavat xylitol-pastillin. Ruokakasvatuksen toteutumista arvioidaan joka toinen vuosi *ruokakasvatuksen nykytilan arviointi-* kyselyn kautta.

**Lepohetkelle** lapsi voi ottaa oman unilulun mukaan. Lepohetkellä luetaan satuja tai kuunnellaan rauhallista musiikkia. Lasten erilaiset tarpeet huomioidaan lepothetkellä esim. silittely, kuvaohjaus, lepopaikan sijainti.

**Ulkoilemme ja liikumme päivittäin.** Päiväkodin piha-alue ja lähiympäristö mahdollistavat liikkumisen niin sisällä kuin ulkonakin. Päiväkodin lepothetki huoneet muuntautuvat pieniksi jumppasaleiksi kattoon kiinnitettyjen liikuntavälinekiskojen avulla. Lisäksi alakoulun yhteydessä on jumppasali, jossa varhaiskasvatuksen ryhmille on salivuoroja. Päiväkodin piha-alue on suuri ja siellä on kattavasti erilaisia ulkoleikkivälineitä, jotka kannustavat lapsia liikkumaan. Lähialueelta löytyy metsää, leikkikenttiä, lintutornia ja talvisin hiihtolatuja ja ulkojäätä.



Varhaiskasvatuksessa painotetaan laaja-alaista osaamista, johon kuuluu myös **monilukutaito**. Monilukutaito tarkoittaa sitä, että lapsen kanssa nimetään ja aukaistaan käsitteitä, häntä tutustutetaan erilaisiin tekstiympäristöihin mm. kirjoitettuun, kuultuun, puhuttuun ja kuvitettuun ympäristöön, lapsen kanssa tutustutaan myös erilaisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin. Varhaiskasvatus toimii paikkana, jossa lapsi voi harjoitella turvallisesti aikuisen opastuksella monilukutaidon alkeita.

**Itsestä huolehtimisen- ja arjen taitoja**, kuten pukemista, vessa-asioita, hygieniasta ja omista tavaroista huolehtimista harjoitellaan. Kasvattajat kannustavat ja tukevat lapsen kehityksen ja taitojen mukaan. Siirtymät eritilanteissa tapahtuu pienryhmissä, jotta kasvattajat pystyvät huomioimaan lasten tarpeita em. asioissa ja luomaan tilanteisiin rauhallisen ja myönteisen ilmapiirin.

Varhaiskasvatuksessa huomioidaan kestävä elämäntavan periaatteita. Olemme Muonion yhtenäiskoulun kanssa mukana Vihreälippu toiminnassa. Vihreä lippu on suomen suurin kestävä kehityksen ohjelma ja kansainvälinen ympäristömerkki päiväkodeille, kouluille ja muille kasvatusaloille. Vihreä lippu toiminta innostaa lapsia ja nuoria tekemään ympäristöystävällisiä tekoja, kuten kierrättämään, säästämään energiaa ja hoitamaan luontoa, kasvattaen heitä vastuullisiksi toimijoiksi. Vihreä lippu mallissa toiminta perustuu 1–2 vuoden mittaisiin projekteihin, jonka teeman lapset valitsevat. Onnistuneesta projektista myönnetään Vihreä- lippu sertifikaatti, joka on voimassa kaksi vuotta. Me olemme hakemassa ensimmäistä sertifikaattiamme teemalla ilmastonmuutos.

**Digitaalista osaamista** harjoitellaan varhaiskasvatuksessa pedagogisesti mielekkäällä tavalla ja lasten ikä- / kehitystasot huomioiden. Digilaitteiden hyödyntäminen painottuu esiopetukseen ja viskari-tuokioihin kun taas pienemmillä lapsilla esim. tablettien käyttö on vähäisempää. Jokaisella ryhmällä on käytössään suuri äly-tv, jonka avulla luetaan kirjaa, tehdään liikuntaleikkejä, katsotaan luontoliveä yms. Digitaalisia välineitä voidaan käyttää myös osana lapsen tukea (kuvatuki, piirtämisohjelmat, valokuvaaminen, toimintaympäristön kuvitus, oman äidinkielen tukeminen).

## 6. Oppimisen alueet

### 6.1 Kielten rikas maailma

Kielellinen oppiminen nojautuu valtakunnallisen vasun osa-alueisiin: vuorovaikutustaidot, kielen ymmärtämisen taidot, puheen tuottamisen taidot, kielen käyttötaidot, kielellinen muisti ja sanavarasto ja kielitietoisuus.

Hyväksyvä ja lämmin ilmapiiri tukee lasten kielellistä kehitystä. Lapsella on helpompi osallistua yhteiseen toimintaan, kun hän kokee olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi. Leikki, sadut, lorutellut, laulut ja yhteiset keskustelut kaikki tukevat lapsen kielellistä kehitystä.

### 6.2 Ilmaisun monet muodot

Ilmaisun muodot tukevat lapsen oppimista, sosiaalisia taitoja ja minäkuvaa. Itsensä ilmaisu on tärkeä osa omaa kulttuuria ja siihen kuulumista. Yksilöllisiä vaihtelevuuksia on kuitenkin siinä, mikä osa-alue lapsella painottuu itsensä ilmaisussa.

Ilmaisun monilla muodoilla tarkoitetaan musiikillista, kuvallista, kehollista ja sanallista ilmaisua. Varhaiskasvatuksessa lapsia tutustutetaan jokaiseen ilmaisun osa-alueeseen ja erilaisia ilmaisun muotoja käytetäänkin runsaasti päivittäisessä toiminnassa niin ohjatuissa ja suunnitelluissa toiminnoissa kuin spontaanisti arjen eri hetkissä. Esimerkiksi musiikkia sisällytetään usein eri toimintoihin kuten siirtymä- / odotustilanteisiin. Musiikkia käytetään myös lepohetkillä luomaan rauhallisuutta ja levollisuutta hetkeen. Lapsia kannustetaan myös itsestä lähtevään ilmaisuun mm. erilaisia materiaaleja ja välineitä on lasten vapaassa käytössä sekä piirustustarvikkeita, liikkumisvälineitä, roolivaatteita ja kirjoja luettavaksi ja katseltavaksi.



Kulttuurikasvatussuunnitelman mukaiset taide/ kulttuurityöpajat toteutuvat ikäryhmittäin noin kerran vuodessa. Työpajoissa lapset saavat tutustua omaan paikalliseen kulttuurikohteeseensa ja ilmaista näkemäänsä / kokemaansa taiteen eri keinoilla esimerkiksi rytmikylpypajassa tai tanssien

### 6.3 Minä ja meidän yhteisömme

Varhaiskasvatuksessa tutustumme oman seudun perinteisiin ja arvoihin mm. retkien, teemapäivien ja juhlapyhien kautta. Lisäksi isompien lasten kanssa pyritään lisäämään ymmärrystä ja suvaitsevaisuutta suhteessa Suomen sisällä oleviin vähemmistöryhmiin ja kulttuureihin tutustumalla heidän tapoihinsa hyödyntäen satuja, kirjallisuutta, mediaa ja mahdollisia vierailuja. Lasten kanssa keskustellaan heitä askarruttavista kysymyksistä. Myös muihin maihin tutustutaan lapsille suunnattuja materiaaleja hyödyntäen.





Lapsia kannustetaan kertomaan myös omia kokemuksia ja perheen perinteitä. Monella perheellä on paikkakunnalla läheinen suhde luontoon, poronhoitoon, kalastukseen ja metsästykseseen. Lapset nauttivat siitä, kun he saavat kertoa mitä ovat tehneet kotona tai sukulaisissa. Yhteisissä keskusteluissa harjoitellaan toisten kuuntelua ja myös erilaisuuden hyväksyntää esim. juhlia vietetään perheissä hiukan eri tavoin, myös arki on monessa perheessä erilaista. Kalevalan päivän yhteydessä tutustumme suomalaisiin perinteisiin ja perinnekulttuuriin.

Myös isovanhempien kanssa tehdään yhteistyötä esimerkiksi vuosittaisen Isovanhempienpäivän liikunnallisen tapahtuman merkeissä, joka toteutetaan yhdessä liikuntapalveluiden kanssa.

Katsomuskasvatuksessa yhteisen tutustumisen kohteena ovat lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja muut katsomukset.

Seurakunnan kanssa tehdään yhteistyötä esimerkiksi vieraillemalla kulttuurihistoriallisesti arvokkaassa kirkossamme ja osallistumalla seurakunnan toteuttamaan pääsiäispolkuun. Tapahtumista tiedotetaan aina etukäteen ja huoltajat päättävät lapsen osallistumisesta.

#### 6.4 Tutkin ja toimin ympäristössäni

Monipuoliset lähestymistavat tutkittaviin asioihin tukee lapsen taitoa nimetä ja käyttää monipuolisia käsitteitä. Varhaiskasvatuksen arjessa tutustumme matematiikan eri osa-alueisiin ja havainnoimme ympäristöä yhdessä lasten kanssa. Arjessa harjoitellaan esim. vertailua, laskemista, sarjoittaista, lukujonotaitoja, rakentelu- ja hahmottamisen taitoja.



Toiminnassa näkyy myös vahvasti luonto ja vuodenvaihtelu. Lapsi tutkii ja tarkkailee luonnostaan lähiympäristöä ja sen havainnointi herättää lapsessa paljon kysymyksiä. Tutkimme ja etsimme yhdessä lasten kanssa tietoa heitä askarruttaviin kysymyksiin. Lapsia kannustetaan ajattelemaan ja päättämään asioita. Monesti ei löydy yhtä oikeaa vastausta vaan vastaus riippuu näkökulmasta, josta asiaa tarkastellaan.

Lasten kanssa havainnoimme vuodenaikojen mukana tapahtuvia muutoksia ja ilmiöitä. Luonnossa asustaa myös monet eläimet ja hyönteiset, jotka kiinnostavat lapsia. Kasveissa näkyy selkeästi vuodenaikojen vaihtumiset mm. Lapin upeana ruskana.

#### 6.5 Kasvan liikun ja kehityn

Varhaiskasvatuksessa mahdollistamme jokapäiväisen liikkumisen ja liikunnan suositusten toteutumisen. Lapsia kannustetaan omaehtoiseen liikkumiseen mm. liikuntavälinehankintojen kautta. Myös ohjattuja liikuntatunneita on säännöllisesti ja ryhmät hyödyntävät ahkerasti lepoaika huoneissa olevia liikuntavälinekiskoja. Kiskoihin vaihdellaan erilaisia liikuntavälineitä lasten ikä- ja kehitystaso huomioiden. Muoniossa välimatkat ovat käveltävissä, joten siirtymätilanteet tapahtuvat lasten kanssa liikkuen. Positiivisella ja lasten liikkumista kannustavalla suhtautumisella vaikuttaa lasten elinikäiseen liikkumiseen ja liikkuvan elämäntavan muovautumiseen.

Päiväkodissa liikkuminen kehittää liikuntataitojen lisäksi lasten sosiaalisia taitoja kuten vuorovaikutus- ja itsesääätelytaitoja. Liikkumisen kautta tuetaan myös lapsen kehontuntemusta ja hallintaa sekä motorisia perustaitoja, kuten tasapaino-, kehonhallinta- ja välinetaitoja.

## 7. Päiväkotimme painopistealueet ja kehittämisen kohteet

Hengitämme Muoniossa tutkitusti maailman puhtainta ilmaa ja siksi on tärkeää, että lapsetkin oppivat arvostamaan ympäristöämme. Lähiluonto ja –ympäristö ovat merkittävä osa jokapäiväistä toimintaympäristöämme ja luonnon arvostaminen, runsas ulkoilu ja liikkuminen nousivat esille myös huoltajille suunnatun kyselyn kautta. **Luonto** onkin yksi päiväkotimme painopistealueista, **liikunnan** ja **leikin** lisäksi.

Päiväkodin pihasta on pyritty tekemään mahdollisimman monipuolinen, luonnollinen ja lasten mielikuvitusta ruokkiva ympäristö. Pihaltamme löytyy paljon erilaisia luonnonmateriaaleja kuten Kunttaa, hiekkaa, nurmea ja istutuksia. Leikkivälineiden pehmustepohjana toimii hake ja kunttapihalle on sijoitettu luonnon kiviä ja kaatuneita puunrunkoja tasapainoiluun ja kiipeilyyn. Pihalla on myös oma pieni puutarha ja runsaasti viinimarja pensaita, joista marjoja saa syödä vapaasti.



Lapsiryhmät retkeilevät säännöllisesti esimerkiksi lähimetsässä, lintutornilla ja koulun alueella olevan laavun ympäristössä. Ulkoilu kaikkina vuodenaikoina on myös yksi tärkeimpiä osa-alueita varhaiskasvatuksessamme. Vuodenaikojen vaihtumista seurataan ja yhdessä ihmetellään.



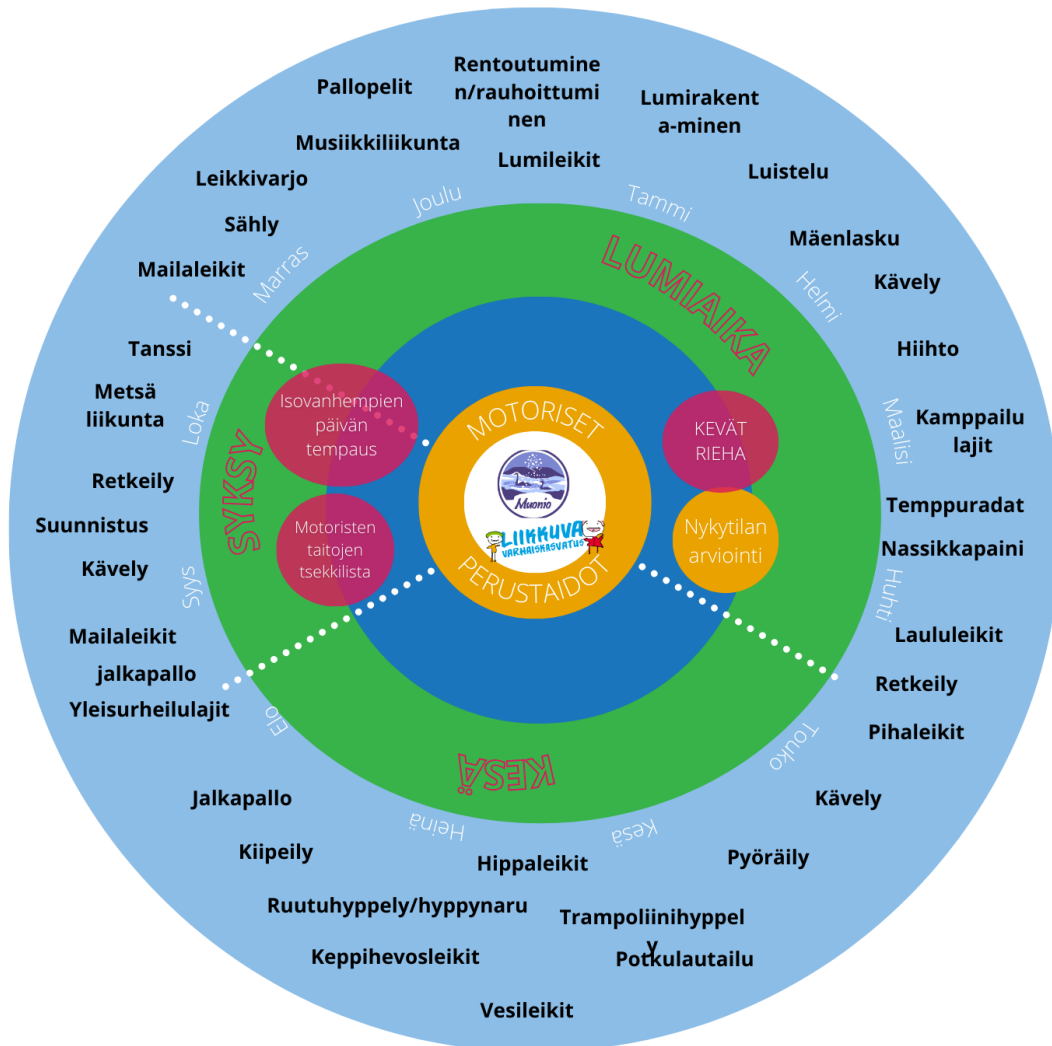
*Lasten kyselystä poimittua, Mitä mieltä olet ulkoilusta ja retkistä?*

- ❖ *Retket on hyviä. Tahtoisin joku päivä olla sen koko päivän ulkona. (Poika 5 v.)*
- ❖ *En tykkää, jos näen retkellä karhun. Tykkään niistä mutta samalla ne on pelottavia. Tykkään rakennella lumilinnoja ja vahtitornia. Niistä on kiva hypätä. (Poika 4 v.)*
- ❖ *Tykkään, että lunta tippuu niskaan. Tykkään vetää kaveria narusta (pulkassa). (tyttö 4 v.)*
- ❖ *Tykkään retkellä nähdä eläimiä. Ulkona kiipeillä verkoissa ja ottaa tosi, tosi kovat vauhdit ja hypätä! (Tyttö 5 v.)*

**Leikin** merkitys korostuu läpi varhaiskasvatuksen, sillä se on lapsen luontainen tapa oppia. Annamme leikille riittävästi aikaa päivittäin ja oppimisympäristömme soveltuvat erilaisille leikeille. Leikkivälineet ovat meillä helposti lasten saatavilla sekä ikä- ja kehitystasolle soveltuvia.

Leikkivälineitä vaihdellaan ryhmien kesken pitäen aina mielessä kunkin ryhmän mielenkiinnon kohteet. Kerran viikossa ryhmissä on leluväki, jolloin lapset saavat tuoda varhaiskasvatukseen kotoa oman lelun. Piha-alueemme ja lähimetsän luonto luovat meille myös upeita leikkiympäristöjä ja tarjoavat lapsille mahdollisuuden yhteistoiminnallisiin liikunnallisiin leikkeihin.

Tavoitteena Muonion varhaiskasvatuksessa on **liikkua** päivittäin liikuntasuositusten mukaisesti. Toiminnan suunnittelua ohjaa liikunnan vuosikellomme. Liikunnan toteutumista arvioidaan joka toinen vuosi *Liikkuva varhaiskasvatus nykytilan arviointi*-kyselyn kautta.



Varhaiskasvatuksen vuoden kierron mukainen vuosikello ohjaa toimintaamme!



## 8. Osallisuus

Toimintojen suunnittelussa, kehityksessä ja arvioinnissa huomioidaan niin huoltajien kuin lastenkin toiveita. Huoltajien kanssa keskustellaan päivittäin lapsia tuodessa ja hakiessa. Vasu- keskustelujen yhteydessä huoltajilta aina kysytään mahdolliset toiveet toiminnalle ja lisäksi järjestämme syksyisin kaikille ryhmille vanhempainillan. Perheitä osallistetaan myös mm. avoimella keskustelulla erilaisten tapahtumiemme yhteydessä kuten esimerkiksi isovanhempien päivän, isän- tai äitienpäiväkahvihetkien merkeissä. Huoltajille järjestetään palautekysely vuosittain, jossa on myös vapaita kommentti osioita.

Osallistavan toiminnan perusta on lapsilähtöisyys. Lasten ideat, toiveet ja ajatukset otetaan huomioon päivittäisessä suunnittelussa ja eri toiminnoissa mahdollisuuksien mukaan. Lapsilta kysytään mielipiteitä ja lapset saavat arvioida mm. eri toimintojen onnistumista. Jotta kaikki lapset saavat äänensä kuuluviin, kasvattajat tarvittaessa ohjaavat ja tukevat lasta itsensä ilmaisemisessa mm. kuvakortteja apuna käyttäen. Lasten mielenkiinnon kohteita huomioidaan mm. ryhmän leluvalinnoissa, värityskuvatulosteissa ja askarteluaiheissa. Lasten ideoista voi ajoittain muodostua jopa viikkoja kestävä teema ryhmän toimintaa raamittamaan.

Tärkeää on, että lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi päivittäin. Myönteisellä suhtautumisella ja aidolla kohtaamisella luomme lapselle kokemuksen osallisuudesta ja mahdollisuudesta vaikuttaa. Yhteisillä säännöillä, sopimuksilla ja osallistavalla toiminnalla lapsi kokee turvaa ja oppii yhdessä kasvattajien kanssa myös vastuuta omasta toiminnastaan.

### ***Jos minulla olisi taikasauva-niin toivoisin päiväkotiin- lasten haastatteluista***

- ❖ *Supersankarin (Poika 4 v)*
- ❖ *Sellaisia uusia, oikeita eläimiä (Poika 5 v)*
- ❖ *Että joka päivä olisi bileitä (Poika 5 v)*
- ❖ *Museon (Tyttö 4 v)*
- ❖ *Toivoisin ison liukumäen, joka kiertää päiväkodin. Siinä on ketjut, pulkka, jossa renkaat ja vipu, josta saa säädettyä vauhtia (Tyttö 5 v)*

## 9. Tuen muodot varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa huolehditaan siitä, että jokainen lapsi kokee itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä. Kannustamalla lasta ja antamalla hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä. Lapsella on oikeus saada tukea varhaiskasvatuksessa heti, kun tuen tarve on havaittu. Oikea-aikaisella, yksilöllisesti kohdennetulla ja lapsen tarpeiden mukaisella tuella edistetään lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia.

Kun lapsen kasvusta, kehityksestä tai oppimisesta ilmenee huolta kasvattajat ja huoltajat keskustelevat huolen aiheesta ensin keskenään ja tämän jälkeen henkilökunta tai vanhemmat ottavat yhteyttä erityisopettajaan konsultaatiota varten. Tuen tarpeen havainnointi, tuen suunnittelu ja toteuttaminen sekä arviointi tehdään yhteistyössä huoltajien ja tarvittaessa muiden lasta ja perheitä koskevien palvelujen kanssa.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajaa konsultoidaan kasvun ja oppimisen tukeen liittyen ja tarvittaessa erityisopettajaa pyydetään seuraamaan ryhmän toimintoja / tilanteita. Erityisopettaja

välittää tietoa varhaiskasvatusvastaavalle lapsiryhmien tarpeista, tuen toteutumisesta ja henkilöstön osaamisen tarpeista ja he tekevät keskenään tiivistä yhteistyötä varhaiskasvatuksen järjestämistä varten

Monialainen työryhmä arvioi ja suunnittelee lapselle mahdollisia kuntoutustarpeita ja tarvittaessa sovitaan lapsen tai perheen ohjaamisesta tarvitsemiensa palveluiden piiriin kuten psykologi, puhe- tai toimintaterapeutti. Lapsen asioiden käsittelyyn pyydetään aina kirjallinen lupa huoltajilta.

Varhaiskasvatuksessa noudatetaan **kolmiportaisen tuen muotoja, jotka ovat yleinen-, tehostettu-, ja erityinen tuki.**

**Yleisen tuen** keinot painottuvat ryhmän toimintatapoihin ja järjestelyihin, mutta voivat olla myös yksittäistä lasta koskevia käytänteitä. Yleinen tuki on kaikkia lapsia varten. Kun huoli lapsen kasvusta, kehityksestä tai oppimisesta herää, tarkistetaan yleiseen tukeen kuuluvien hyvien käytänteiden valikosta, että käytössä on kaikki mahdolliset keinot tukea lasta olemassa olevassa toimintaympäristössä.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ja pedagogisesti sekä laadukkaasti toteutettu varhaiskasvatus on ensimmäinen keino vastata lapsen tuen tarpeeseen. Vasun avulla arvioidaan lapsen yksilöllisten tavoitteiden toteutumista ja tuen riittävyttä lapsen oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin kannalta. Erityisopettaja ja ryhmän henkilöstö keskustelevat lapsen tuen tarpeesta ja päivittävät sitä säännöllisesti. Muoniossa tuen antaminen lapselle kuuluu jokaiselle ryhmän aikuiselle. Vanhempien kanssa keskustellaan aina tuen tarpeesta ja siihen liittyvistä päätöksistä.

**Tehostettuun tukeen** siirrytään, kun yleinen tuki ei riitä. Tehostettu tuki on pitkäaikaisempaa, säännöllisempää, laajempaa ja yksilöllisempää kuin yleinen tuki. Vanhempien kanssa keskustellaan tehostetun tuen aloituksesta ja toimintatavoista ryhmässä. Varhaiskasvatussuunnitelma ja tehostetun tuen tarve tarkastetaan vähintään kerran vuodessa ja aina tarpeen mukaan. Tehostettuun tukeen siirtymisen tarpeen arvioi erityisopettaja yhteistyössä huoltajien ja kasvatushenkilöstön kanssa tarvittaessa monialaista asiantuntemusta hyödyntäen.

Tehostetun tuen aikana käytössä on monipuolinen valikoima yleistä tukea yksilöllisempiä pedagogisia tukitoimia. Myös rakenteelliset tukitoimet ovat käytettävissä.

Tehostetun tuen päätöksen tekee varhaiskasvatusvastaava erityisopettajan laatiman tehostetun tuen lausunnon pohjalta. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja vastaa tehostetun tuen kirjaamisesta vasuun. Varhaiskasvatussuunnitelma ja tehostetun tuen tarve tarkastetaan vähintään kerran vuodessa ja aina tarpeen mukaan. Tarvittaessa varhaiskasvatusvastaava tekee päätöksen mahdollisesta tehostetun tuen päättämisestä erityisopettajan lausunnon pohjalta.

**Erityinen tuki** on vahvempaa ja yksilöllisempää kuin tehostettu tuki. Vanhempien kanssa keskustellaan erityisen tuen aloituksesta ja ryhmän toimintatavoista erityisen tuen aikana. Varhaiskasvatussuunnitelma ja erityisen tuen tarve tarkastetaan vähintään kerran vuodessa ja aina tarpeen mukaan. Erityinen tuki voidaan aloittaa välittömästi erityisen tuen tasolta, jos lapsen oppiminen tai kehitys sitä vaatii. Erityisopettaja vastaa lausunnon laatimisesta yhteistyössä huoltajien ja kasvatushenkilöstön kanssa. Sivistysjohtaja tekee kirjallisen päätöksen erityisen tuen antamisesta varhaiskasvatuksen erityisopettajan lausunnon pohjalta.

Tulkittamis- ja avustamispalveluihin sekä apuvälineisiin liittyvät päätökset tekee sivistysjohtaja veo:n anomuksen pohjalta. Tulkki- ja avustamispalvelut eivät ole riippuvaisia siitä missä tuen muodossa lapsi on.

**Rakenteellisten tuen** muotojen suunnittelussa ja järjestämisessä tarvitaan erityisopettajan arvio. Inklusion periaatteen toteutumiseksi on mahdollista myös pienentää ryhmän kokoa. Varhaiskasvatusvastaava ja erityisopettaja arvioivat yhdessä mitä rakenteellisia tuen muotoja otetaan käyttöön.

**Hoidollisissa tuen muodoissa** on oleellista terveydenhuollon antamat ohjeistukset ja diagnoosit. Lääkehoitoa varhaiskasvatuksessa antaa siihen aina tapauskohtaisesti koulutettu henkilöstö. Henkilöstö koulutetaan lääkkeiden antamiseen joko vanhemman ohjeistuksen mukaan tai terveydenhuollon koulutuksella (esim. epipen ja diabetes). Kaikissa tuen muodoissa kuullaan henkilöstöä ja heille järjestetään tarvittaessa koulutusta.

Sivistysjohtaja tekee päätöksen lapsen siirtämisestä **varhennetun oppivelvollisuuden piiriin**, erityisopettajan lausunnon perusteella. Erityisopettaja huolehtii monialaisen yhteistyön toimivuudesta varhaiskasvatuksessa ja konsultoi henkilöstöä ja huoltajia koulun aloituksen ja varhennetun oppivelvollisuuden asioissa.

Muoniossa erityisopettaja työskentelee tiiviisti kaikilla tuen tasoilla tuen tarpeisten lasten tukimuotojen selvittelyssä, järjestelyissä ja arvioinnissa. Erityisopettaja on mukana vasun päivityksissä, jos lapsella on tuen tarvetta tai henkilökunnalla on herännyt huoli hänestä. Erityisopettaja voi osallistua palavereihin myös varhaiskasvatuksen opettajan pyynnöstä, ilman suurempaa huolen aihetta. Annettua tukea arvioidaan säännöllisesti kaikkien ryhmän aikuisten kanssa ja pohditaan yhdessä tuen toimivuutta ja mitä voisi tehdä toisin. Tarvittaessa erityisopettaja konsultoi neuvolan terveydenhoitajaa.

Hallintopäätöstä voidaan tarvittaessa muuttaa tai kumota jos tuentarve muuttuu tai tarve lakkaa. Muutoksesta tai tuen päättymisestä erityisopettaja laatii päättävälle viranhaltijalle lausunnon yhteistyössä huoltajien kanssa. Mikäli lapsi osallistuu kahden eri kunnan järjestämään varhaiskasvatukseen, hallintopäätöksen tekevät erikseen molemmat kunnat. Erityisopettaja vastaa järjestäjäkuntien välisestä yhteistyöstä ja tuen prosessista lapsen edun mukaisesti.

## 10. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Tärkeä yhteistyötaho varhaiskasvatukselle on moniammatillinen tiimi, ”Varka”, joka kokoontuu n. joka toinen kuukausi. Varhaiskasvatuksesta tiimiin osallistuu veo:n lisäksi varhaiskasvatuksen opettajat ja muita osallistuvia tahoja ovat Lapin hyvinvointialue Laphan eri toimijat kuten neuvolan terveydenhoitaja, psykologi, puheterapeutti. Yhteistyön merkitys tämän tiimin osalta korostuu, kun lapsen kehityksestä tai hyvinvoinnista herää huoli tai kun lapsen tukea suunnitellaan ja järjestetään

Varhaiskasvatuksesta tehdään 18-kuukautisista ja 4-vuotiaista lapsista neuvolan laajempaa terveystarkastusta varten lapsen kokonaiskehityksen havainnointi ja arviointi. Hyvinvointialue on laatinut tähän tarkoitukseen lomakkeen, joka toimitetaan huoltajan toimesta neuvolaan. 4 - vuotiaista lapsista neuvola laatii lyhyen palauteosion takaisin varhaiskasvatukseen, joka liitetään osaksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa.



Yhteistyötä tehdään myös kunnan muiden toimijoiden kanssa (opetus-, liikunta-, nuoriso-, kirjasto- ja kulttuuripalvelut sekä vanhustyö ja ravitsemus- ja siisteyspalvelut) sekä erilaisten järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa (esim. srk, poliisi- ja pelastuslaitos, terveydenhuolto, vanhempainyhdistys).

Asumispalveluyksikköjen (vanhuspalvelut) kanssa teemme yhteistyötä mm. vierailamalla palveluyksiköissä, joissa esitämme heille pieniä laulu esityksiä tai laulamme yhdessä vanhusten kanssa perinteisiä lasten lauluja yms.

Varhaiskasvatuksen ja kirjaston yhteistyön tavoitteita ovat monilukutaidon kehittyminen, lukuharrastuksen ja lukuinnon herättely ja lasten kielellisen kehityksen tukeminen. Kirjasto- ja kulttuuripalvelut järjestävät pedagogisia satutunteja ja kirjastotunteja Reposille

sekä eskareille. Havuset, Lupposet ja Käpysset saavat satutunnin luokseen päiväkodille kerran kuukaudessa. Lisäksi kirjastolla on avoimia satutunteja säännöllisesti, sekä runsaasti erilaisia kulttuuri- / taide esityksiä, joihin varhaiskasvatus aktiivisesti osallistuu.

## 11. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon kiinnitetään huomiota eri tilanteissa varhaiskasvatuksen arjessa. Hyväksymme erilaisuuden, vältämme stereotyyppisiä rooleja /odotuksia ja huomioimme kaikkia lapsia sekä perheitä tasapuolisesti. Toimimme kaikessa toiminnassa sukupuolisensitiivisesti.

Tarkemmat toiminnalliset tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmat on laadittu ryhmittäin. Tavoitteita tarkastellaan sekä muokataan aina toimintakauden alkaessa ja tarvittaessa useammin. Suunnitelmien toteutumista arvioidaan toimintakausittain.

## 12. Arviointi ja dokumentointi

Varhaiskasvatuksen toteutumista **arvioidaan** asiakas- ja henkilöstöpalautteiden pohjalta sekä moniammatillisessa työryhmässä. Arvioinnissa hyödynnetään Karvin (Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen) tuottamia arviointityökaluja ja laadun indikaattoreita (Valssi). Varhaiskasvatussuunnitelman seurannassa ja kehittämisessä hyödynnetään käytännöstä saatuja kokemuksia, havainnointia ja dokumentointia. Havainnointi ja dokumentointi toimivat välineinä lapsen kuulemisessa. Varhaiskasvatuksen henkilöstö arvioi paikallisen varhaiskasvatuksen toteutumista mm. työyhteisön säännöllisissä kokouksissa, kehityskeskusteluissa ja tiimipalavereissa.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on **pedagogisen dokumentoinnin** runko. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä huoltajan sekä lapsen kanssa ja sitä tarkennetaan toimintakauden kuluessa. Lasten vasut sekä ryhmävasut kirjataan Daisyn sähköiseen järjestelmään.

Muoniossa jokaiselle lapselle kootaan myös oma kasvunkansio. Siihen kerätään valokuvia, teoksia, kädentaitotehtäviä ja muita materiaaleja vuoden ympäri lapsen koko varhaiskasvatustaipaleen ajalta. Lapset osallistuvat dokumentointiin kertomalla kuvien avulla tapahtumista ja arvioimalla itse

toimintaa. Lapset saavatkin tarkastella ja kommentoida omaa kasvunkansiotaan aina halutessaan ja myös henkilöstö pystyy kansiosta selvittämään mitä lapsi jo osaa ja mikä on seuraava askel lapsen kehityksen tukemisessa.

### 13. vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuva varhaiskasvatus

Muonion kunnassa ei ole vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuvaa varhaiskasvatusta.

### 14. Lapsen varhaiskasvatuspolku Muoniossa



## 15. Varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelma:

### *Elokuu*

- Kauden aloitus, tavat ja käytännöt tutuiksi
- Ryhmäytyminen
- Marjateemainen metsäretkipäivä ja leipomista yhdessä Marttojen/ senioreiden kanssa
- Pe 28.8 Suomen luonnonpäivä - Vietetään isoimpien lasten kanssa kokopäivä metsässä
- To 27.8 Henkilöstön yhteinen toiminnasuunniteluilta
- vko 34 ympäristöraadin kokoontuminen
- Ryhmistä valitaan turvallisuus- ja lääkehoitovastaavat
- Ma 31.8 Poistumisharjoitukset yhdessä yhtenäiskoulun kanssa

### *Syyskuu*

- 17.9 Vanhempainillat kussakin päiväkodin lapsiryhmässä
- Retkeillään runsaasti metsässä ja lähimaastossa
- Arkiseikkailu kampanja -kannustaa perheitä ihmettelemään lähiympäristöä yhdessä liikkuen
- Lasten yksilöllisten varhaiskasvatussuunnitelmien (Vasu) laadinta ja keskustelut huoltajien kanssa.
- Varhaiskasvatuksen asiakasmaksupäätösten laadinta
- katsomuskasvatuksellinen vierailu Muonion kirkossa yhteistyössä seurakunnan kanssa
- Hävikkiviikko (Vihreä lippu toiminta)
- Ke 9.9 valokuvaus

### *Lokakuu*

- To 1.10 Liikenneturvallisuuspäivä- Heijastinpäivä
- Isovanhempienpäivä -Toiminnallista ja liikunnallista tekemistä lapsille ja heidän isovanhemmilleen. Toteutetaan yhteistyössä liikuntapalveluiden kanssa (viikolla 43)
- Kulttuurikasvatussuunnitelman mukainen kuvataidetyöpaja 4–5 vuotiaille
- Vierailut vanhuspalveluyksikköihin ryhmittäin
- Lasten yksilöllisten varhaiskasvatussuunnitelmien laadintatyö jatkuu
- To 29.10 Syysnaamiaiset

### *Marraskuu*

- YK:n Lapsen oikeuksien viikko- Toiminnallinen teemaviikko
- Kulttuurikasvatussuunnitelman mukainen rytmikylpy työpaja 0–3 vuotiaille vko 48
- Isänpäivä valmisteluja
- Ryhmävasujen laadinta
- Pe 20.11 Lapsi mukaan töihin -kampanja
- Pe 27.11 Älä osta mitään -päivä & tavaravaihtotori

### *Joulukuu*

- Asiakaskyselyn toteuttaminen huoltajille
- Vierailut vanhuspalveluyksikköihin ryhmittäin
- Itsenäisyyspäivän valmistelu ja juhlinta (Yhtenäiskoulun lipunnostojuhlaan osallistuminen)
- koko varhaiskasvatuksen yhteinen pikkujoulu tapahtuma- Joulupukki vierailee
- Joulunvalmisteluja- joulukertomukset, leipomista ja askarteluja
- Varhaiskasvatuksen joulujuhla

### *Tammikuu*

- Luistelukauden aloitus
- Pajapäivä- toiminnallisia pienryhmä pajoja lapsille

- Varhaiskasvatuksen laadunarviointijärjestelmä Valssin kysely toteutetaan henkilöstölle ajankohtaisen teeman mukaisesti.

#### *Helmikuu*

- Saamelaisten kansallispäivän huomiointi, saamelaisuuteen tutustumista
- 112- päivä poistumisharjoitukset sekä paloturvallisuus teemana
- To 11.2 Penkkarit ja Pe 12.2 vanhojentanssit
- To 18.2 Sisällesuojautumisharjoitus yhdessä yhtenäiskoulun kanssa
- Kalevalanpäivä- Suomalainen kulttuuri ja perinteet päivän teemana
- kulttuurikasvatussuunnitelman mukainen perinneleikkipäivä 3–4 vuotiaille toteutetaan yhteistyössä käsivarren senioreiden kanssa
- Varhaiskasvatukseen, esiopetukseen ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaan hakeminen avataan kaudelle 2025–2026
- Ruokakasvatuksen- / liikkuvan varhaiskasvatuksen nykytilan arviointi ja analysointi

#### *Maaliskuu*

- Hiihtoa keväthangilla
- Valtakunnallinen varhaiskasvatuspäivä! (päivän teema julkaistaan myöhemmin)
- Muonion kunnan henkilöstökysely
- Vierailut vanhuspalveluyksikköihin ryhmittäin

#### *Huhtikuu*

- Varhaiskasvatuksen kaikille avoin kevättrieha tapahtuma- toiminnallinen tapahtuma, joka toteutetaan yhteistyössä liikunta-, nuoriso- ja kirjasto- ja kulttuuripalveluiden kanssa
- Valtakunnallinen leikkipäivä- Korostetaan leikkiä ja leikin merkitystä lapsen kehitykselle ja oppimiselle
- Esiopetuksen sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan sijoituspäätösten laadinta toimintakaudelle 2026–2027
- Varhaiskasvatus lasten ikäryhmä sijoitukset kaudelle 2026–2027
- 19.-23.4 Lukutaitoviikko sis. kirjanvaihtotori (vihreä lippu toiminta)

#### *Toukokuu*

- Lasten lintuviikko - valtakunnallinen kampanja
- Lasten vasujen arvioinnit
- Äitienpäivä valmisteluja
- Vierailut vanhuspalveluyksikköihin ryhmittäin
- Kevätjuhlat

#### *Kesä- ja Heinäkuu*

- Ryhmiä yhdistetään tilanteen mukaan.
- Kesäpuuhia- Kasvulaatikoihin istutetaan salaattia, herneitä, porkkanoita ja perunoita yms.
- Toiminnallinen metsäretkipäivä koko päiväkodin välle - Ötökkä tutkimuksia
- Juhannusjuhlat
- Onkiretki / vedentutkimuspäivä koko päiväkodin välle Pekosen rannassa
- Ulkoillaan runsaasti, retkeillään lähimetsässä ja hyödynnetään lähialueen leikkipuistoja ja koulun välitunti alueita

Suunnitelma täydentyy kauden edetessä mm. Kirjasto- ja kulttuuripalveluiden tuottamilla toiminnoilla (esim. satutunnit, konsertit ja teatteri esitykset). Ryhmät suunnittelevat tarkemmat toimintansa aina lapsilähtöisesti ja oman ryhmänsä lähtökohdista käsin lasten ikä- ja kehitystasot huomioiden.

## 16. Varhaiskasvatuksen henkilökunta

**Varhaiskasvatusvastaava:** Kaisa Mella

**Varhaiskasvatuksen opettajat:**

Sofia Kivinen – Esiopetus ja erityisopetus

Kaisa Kuru

Elina Soininen

Oili Kajanki

Leea Taulavuori

**Varhaiskasvatuksen sosionomit:**

Aino Vähäkangas

Alexsandra Lammi

**Varhaiskasvatuksen lastenhoitajat:**

Anu Liikavainio - Esiopetus

Sari Paaso - Esiopetus

Jaana Rauhala

Milja Brännare/ sijaisena Samu Mikkonen

Tuija Logje

Leila Sinikumpu

Merja- Elina Niemelä

Maj- Leen Kangosjärvi

Taru Hiuspää- Muotka